

Türkiye'deki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Depremle İlgili Yapılan Sınıf İçi Uygulamalar

Early Childhood Teachers' Classroom Practices Related to Earthquake in Türkiye

Nafia Kübra Karakaya Dohman^a, Şerife Nur Karaçelik-Varol^{a1}, Esra Ömeroğlu^a

^aGazi University, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışmanın amacı 6 Şubat 2023'te Türkiye'de meydana gelen Kahramanmaraş ve Hatay depreminden doğrudan ve dolaylı olarak etkilenen okul öncesi öğretmenlerinin depremle ilgili sınıf içi uygulamalarını incelemektir. Nitel araştırma deseninde yürütülen bu çalışmada yarı yapılandırılmış mülakatlar aracılığıyla veriler toplanmıştır. Çalışma grubunu Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde görev yapan 46 öğretmen oluşturmuştur. Kişisel bilgi ve öğretmen görüşme formları veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Görüşme formu öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları, aile katılım etkinlikleri, depreme yönelik okulun ve il milli eğitim müdürlüklerinin yaptığı uygulamaları ele alan soruları içermektedir. Öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarını nasıl uyarladıklarını göstermiştir. Katılımcılar genellikle 6 Şubat'tan önce tatbikatlar yaparken ve depremler hakkında konuşurken, depremden sonra oyun, drama ve hikâye anlatımı içeren etkinlikler hazırlamışlardır. Aile katılımı açısından hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkilenen öğretmenler aile görüşmeleri düzenlediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler, okullarından afet planlaması ve okul genelinde bilgilendirmede iyileştirmeler beklediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, dolaylı olarak etkilenen öğretmenler bina güvenliği ve okul yöneticilerinden duyarlı tutumlar beklemektedir. Doğrudan etkilenen öğretmenler, il milli eğitim müdürlüğünün psikososyal destek ve ihtiyaç analizi yaptığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, il milli eğitim müdürlüğü uygulamalarının spesifik olmadığını ve koordinasyon eksikliği yaşandığını ifade etmiştir. Her iki öğretmen grubu da il milli eğitim müdürlüğünden farkındalık, bilgi, okul bina güvenliği ve duyarlı bir tutum beklemektedir. Ayrıca, depremden doğrudan etkilenen öğretmenler için özel etkinliklerin düzenlenmesini beklemektedirler.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, deprem, sınıf içi uygulamalar, beklentiler, aile katılımı.

Abstract

This study aims to examine the earthquake-related classroom practices of preschool teachers who were directly and indirectly affected by the Kahramanmaraş and Hatay earthquakes that occurred in Türkiye on February 6, 2023. Conducted within a qualitative research design, data were collected through semi-structured interviews. The study group consisted of 46 teachers working in Türkiye's seven geographical regions. Personal information and teacher interview forms were used as data collection tools. The interview form includes questions addressing teachers' classroom practices, family involvement activities, and the measures implemented by the school and provincial directorates of national education in response to earthquakes. Semi-structured interviews conducted with teachers were analysed through content analysis. The findings revealed how preschool teachers adapted their classroom practices. While participants conducted drills and discussed earthquakes before February 6, they implemented activities involving play, drama, and storytelling after the earthquake. In terms of family involvement, both directly and indirectly affected teachers stated that they hold family meetings. Teachers expressed expectations for improvements in disaster planning and school-wide communication. Indirectly affected teachers highlighted the need for enhanced building safety and more responsive attitudes from school administrators. Teachers directly affected stated that the provincial directorate of national education conducted psychosocial support and needs assessments. However, they reported that these initiatives lacked specificity and suffered

*ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: Şerife Nur Karaçelik-Varol, Department of Early Childhood Education, Faculty of Education, Gazi University, Ankara, Türkiye. E-mail address: serifenurkaracelik@gazi.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-7235-0582.

^bNafia Kübra Karakaya Dohman, Department of Early Childhood Education, Faculty of Education, Gazi University, Ankara, Türkiye. E-mail address: nkubrakarakaya03@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002-8901-6679.

^cEsra Ömeroğlu, Department of Early Childhood Education, Faculty of Education, Gazi University, Ankara, Türkiye. E-mail address: omeroglu@gazi.edu.tr. ORCID ID: 0000-0003-2535-2793.

Received Date: March 19th, 2025. Acceptance Date: June 27th, 2025.

from coordination issues. Both groups of teachers expected the provincial directorate of national education to provide awareness, information, school building safety measures, and a more sensitive approach.

Keywords: Early childhood education, earthquake, classroom practices, expectations, family involvement.

© 2025 Başkent University Press, Başkent University Journal of Education. All rights reserved.

1. Giriş

Türkiye toprak kayması, sel, çığ ve deprem gibi çeşitli afetler açısından riskli bir ülkedir. Ülkenin %95'inden fazlası, dünyanın en aktif deprem ve heyelan bölgelerinden birinde yer almaktadır (CBİ, 2019). Türkiye'de gerçekleşen doğal afetler arasında en yaygın ve yıkıcı olanı depremlerdir. Anadolu, doğudan batıya üç büyük fay sistemi tarafından tektonik baskı altındadır ve nüfusun %70'i deprem bölgelerinde yaşamaktadır (İTÜ, 2023). Türkiye'de yaşanan yıkıcı depremlerin en sonuncusu, 6 Şubat 2023'te, saat 04.17'de Türkiye'de Pazarcık'ta 7.8 büyüklüğünde gerçekleşen ve onu takip eden saat 13.24'te Elbistan merkezli 7,5 büyüklüğündeki depremdir. Yaşanan depremlerde, Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman, Gaziantep, Malatya, Adana, Şanlıurfa, Osmaniye, Diyarbakır ve Kilis'in de aralarında bulunduğu on il, depremlerden ağır hasar görmüştür. 13 milyondan fazla insan etkilenmiş; 126.000 kişi yaralanmış; depremde yaşamını yitirenlerin sayısı resmi rakama göre 48 bine ulaşmıştır. Depremler ülke genelinde ekonomik, sosyal ve sağlık gibi birçok alanda yıkıcı etkiler göstermiş ve “asrın felaketi” olarak nitelendirilmiştir (Telli & Altun, 2023).

Depremi en belirgin ve yıkıcı etkilerinden biri de eğitimde olmuştur. Şubat depremlerinin ardından ülke genelinde tüm okullar iki hafta boyunca kapalı kalmıştır ve depremden yoğun olarak etkilenen on bir ilde okullar 24 Nisan 2023'e kadar kapalı kalmaya devam etmiştir. (MEB, 2023). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı incelenen binalardan 72'si (428 derslik) yıkılmış, 504'ü (3.739 derslik) ağır hasar almış ve acil yıkım gerektirmiş, 331'i (3.693 derslik) orta derecede hasar görmüş, 2.533'ü (30.961 derslik) ise hafif hasar almıştır.

Doğal afetlerin bireyler üzerinde de olumsuz etkileri vardır. Diğer yaş gruplarına kıyasla, deprem gibi doğal afetler küçük çocuklar üzerinde daha kalıcı etkiler bırakabilir (Farooqui vd., 2017; Gibbs vd., 2021; Park, 2018). Deprem sonrasında çocuklar; travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, depremle ilgili korkular (Şalcıoğlu & Başoğlu, 2008), kaygı, depresyon (Uemoto vd., 2012), travmayla ilgili semptomlar (Çelebi-Öncü & Metindoğan, 2010) ve okul başarısında düşüş yaşayabilirler (Şahin vd., 2007). Çok fazla can kaybına yol açmayan depremlerden sonra bile çocukların iki yıl sonrasında da travma ve stres yaşadığı görülebilir (Forresi vd., 2019). Alan yazına bakıldığında depremlerin çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalara sıklıkla rastlanırken (Alipour & Ahmadi, 2020; Aral, 2023; Korkmaz & Altınsoy, 2023; Nouri vd., 2021), öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarıyla ilgili araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Çapçı, Şimşek ve Kural-Kınık, 2023). Mevcut durumu gösteren çalışmalar, çocukların depremler hakkında bilgi sahibi olduklarını ancak bir deprem sırasında ne yapacaklarını anlamalarının geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Çelik, Dur & Bayar, 2016; Doğan & Kırkıncıoğlu, 2020).

Bu çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin deprem ile ilgili sınıf içi uygulamalarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Öğretmenlerin sınıf içinde ne gibi uygulamalar yaptığı, aile katılımı olarak hangi etkinlikleri düzenledikleri, okulların ve il milli eğitim müdürlüklerinin depreme yönelik ne gibi uygulamalar yaptığı, öğretmenlerin okullardan ve il milli eğitim müdürlüklerinden neler beklediği araştırma kapsamında incelenmiştir. Toplumlar üzerinde önemli bir etkisi olan depremi okul öncesi eğitim açısından analiz etmek alan yazına katkı sağlayacak, çocukların, öğretmenlerin ve ailelerin ihtiyaçlarını belirlenmesinde yol gösterecektir.

Bu nedenle, bu çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'deki depremlerden doğrudan ve dolaylı etkilenen okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarını incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin,
 - a. Depremden önce sınıf içi uygulamaları nelerdir?
 - b. Depremden sonra sınıf içi uygulamaları nelerdir?
2. Öğretmenler depreme ilişkin ne tür aile katılımı etkinlikleri düzenlemektedir?
3. Okulların depreme yönelik yaptığı uygulamalarla ilgili öğretmenlerin görüş ve beklentileri nelerdir?
4. İl milli eğitim müdürlüklerinin depreme yönelik yaptığı uygulamalarla ilgili öğretmenlerin görüş ve beklentileri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada da katılımcıların bireysel deneyimlerini ve görüşlerini doğrudan ortaya koymayı amaçlayan kapsamlı ve detaylı veriler toplamak için nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, araştırmacılara araştırmak istenen konu üzerinde derinlemesine bilgi sahibi olmalarına olanak tanımaktadır (Merriam, 2002).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde görev yapan 46 öğretmen oluşturmuştur. Öğretmenlere ulaşmak amacıyla kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme modeli ile çalışma grubuna katılan öğretmenlerde katılım gönüllü olarak gerçekleşmiş ve Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden 46 okul öncesi öğretmeni gönüllülük esasına göre çalışmada yer almıştır. Bu öğretmenlerden on biri depremden doğrudan etkilenmiştir. Öğretmenlerin kişisel bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Çalışma Grubuna ait Demografik Bilgiler

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	42	%91,30
	Erkek	4	%8,69
Yaş	21-30	27	%58,69
	31-40	13	%28,26
	41-50	6	%13,04
Deneyim süresi	0-5	26	%56,52
	6-10	10	%21,73
	11-15	5	%10,86
	16-20	4	%8,69
	25 ve üstü	1	%2,17
Eğitim Durumu	Lisans	35	%76,08
	Yüksek lisans	11	%23,91
Öğretmenlerin Çalıştıkları Coğrafi Bölge	Akdeniz	5	%10,86
	İç Anadolu	5	%10,86
	Doğu Anadolu	7	%15,21
	Marmara	7	%15,21
	Güneydoğu Anadolu	9	%19,56
	Ege	8	%17,39
	Karadeniz	5	%10,86
Depremden Etkilenme Durumu	Doğrudan Etkilenen	11	%23,91
	Dolaylı Etkilenen	35	%76,08

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama araçlarının ilki, katılımcılardan demografik verileri toplamak amacıyla kullanılan Kişisel Bilgi Formudur. İkinci araç ise, kapsamlı bir literatür taramasının ardından araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan Öğretmen Görüşme Formudur. Bu form, 6 Şubat 2023'te meydana gelen depremin ardından öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları, aile katılım etkinlikleri, depreme yönelik okulun ve il milli eğitim müdürlüklerinin yaptığı uygulamaları ele alan soruları içermektedir.

Öğretmen görüşme formunun kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla dördü okul öncesi eğitim alanında uzman, biri eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında uzman beş farklı kişiden uzman görüşü alınmıştır. Form, uzmanlardan gelen geri bildirimlere dayanarak gözden geçirilmiş ve forma son hali verilmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecine başlamadan önce Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan (referans numarası 09.05.2023/09) etik onay alınmıştır. Araştırma verileri 2023 yılının Mayıs-Temmuz ayları arasında toplanmıştır. Katılımcıların Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerine dağılmış olması nedeniyle, veriler çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla veriler toplanmıştır. Tüm gönüllü katılımcılarla, çevrimiçi platformlar aracılığıyla yüz yüze görüşmelerin planlanıp yapılması sağlanmıştır. Görüşmeler kaydedilmiş ve kayıtlar daha sonra araştırmacılar tarafından transkript edilmiştir. Veri analizi, transkript edilen belgeler üzerinde yapılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma verileri toplandıkça öğretmenler ile yapılan görüşmelerin transkripsiyonuna eş zamanlı olarak başlanmıştır. Merriam'a (2013) göre, nitel araştırmalarda veri analizi süreci veri toplama ile eşzamanlı olarak başlar. Verileri düzenlemek amacıyla iki araştırmacı, görüşme kayıtlarını bağımsız olarak kodlamıştır. Beş kayıt kodlandıktan sonra, araştırmacılar Miles ve Huberman'ın (1994) formülünü kullanarak kodlama anlaşmalarının güvenilirliğini değerlendirmiştir. Kodlayıcılar arası anlaşma %91,27 olarak hesaplanmış ve bu yüksek bir güvenilirlik seviyesini göstermiştir. Kodlama tamamlandıktan sonra, kodlar arasındaki benzerliklere dayanarak temalar belirlenmiş ve sonuçlar raporlanmıştır. Kategoriler hazırlanırken, katılımcıların ifadelerinden elde edilen kodlar göz önünde bulundurulmuştur. Ortaya çıkan kodları, kapsayacak şekilde kategori isimleri belirlenmiştir. Kategoriler oluşturulduktan sonra, bulguların anlamlı bir bütün olması amacıyla temalar belirlenmiş ve bulgular tematik bir şekilde rapor edilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin depremden önceki ve sonraki sınıf içi uygulamalarına, aile katılım etkinliklerine, öğretmenlerin okullarıyla ve il milli eğitim müdürlükleri ile ilgili görüş ve beklentilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Öğretmenlerin Depremden Önceki Sınıf İçi Uygulamaları

Öğretmenlerin depremden önceki sınıf içi uygulamalarıyla ilgili bulgular Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2

Öğretmenlerin Depremden Önceki Sınıf İçi Uygulamaları

Depremden Önceki Sınıf İçi Uygulamalar	Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler	Depremden dolaylı etkilenen öğretmenler
Deprem acil durum çantası hazırlama	1	3
Deprem tatbikatları yapma	9	7
Deprem hakkında konuşma	4	9
Depremle ilgili etkinlik yapma	1	7
İlk yardım eğitimi	-	1
Sınıf düzenleme	1	-
Video izleme	1	6
Hiçbir şey	-	2

Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler, deprem öncesinde sınıflarında en sık olarak deprem tatbikatları (n=9) yaptıklarını ve depremleri tartıştıklarını (n=4) bildirmişlerdir. Buna karşılık, depremden dolaylı olarak etkilenen öğretmenler, deprem öncesi sınıf aktivitelerinin ağırlıklı olarak depremleri tartışmak (n=9), deprem tatbikatları yapmak (n=7), depremle ilgili etkinliklere katılmak (n=7) ve videolar izlemek (n=6) olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, on öğretmen sınıflarında bir deprem acil durum kiti bulundurduğunu söylemiştir. Bu kitlerden sadece iki tanesinin doğrudan etkilenen öğretmenlere ait olduğu belirtilmiştir. Bu acil durum kitlerinin içeriğinde bir düdük, su, el feneri, bisküvi, ilk yardım malzemeleri, bir battaniye, makas, yansıtıcı yelek, piller ve çocukların kimlik kartlarının bir kopyası yer almaktadır.

Öğretmenler tarafından yürütülen etkinliklerin içeriği incelendiğinde, öğretmenlerin genel olarak deprem sırasında yapılması gerekenler hakkında etkinlikler gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu noktada katılımcıların;

“Deprem tatbikatı yapıp, deprem olduğunda neler yapmamız gerektiği hakkında konuştuk.” (Ö3)

“Tatbikatlar yapılyordu ya da etkinliklerde depremlere, çekirdek katmanlarına değiniliyordu. Kızılay gibi sivil toplum kuruluşları ile etkinlikler düzenleniyordu.” (Ö44)

“Depremle ilgili video izleme, deprem çantası hazırlama ve depremi anlatma” (Ö30) gibi ifadeleri öğretmenlerin depremlerin nasıl oluştuğu hakkında bilgilendirici etkinlikler hazırladığı sonucuna ulaşmıştır.

Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler sınıf içi uygulamalarında oyun, drama ve hikâye anlatımı içeren etkinlik hazırlama (n=5), bilgi sağlama (n=3), psikolojik destek verme (n=3), video izleme (n=2) ve psikolojik danışman/rehberlik öğretmenden destek alma (n=2) gibi uygulamaları yaparken depremden dolayı etkilenen öğretmenler ise oyun, drama ve hikâye anlatımı içeren etkinliklere yer verme (n=3), psikolojik destek sağlama (n=2), sınıflarında bulunan ve depremden doğrudan etkilenen çocukların yanında deprem hakkında konuşmaktan kaçınma (n=2) ve akran destek hizmeti (n=2) yaptıkları görülmüştür. Öğretmenlerin depremden sonraki sınıf içi uygulamaları ile ilgili bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmenlerin Depremden Sonraki Sınıf İçi Uygulamaları

Depremden Sonraki Sınıf İçi Uygulamalar	Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler	Depremden dolayı etkilenen öğretmenler
Oyun/drama/hikâye aracılığıyla	5	3
Geçici öğrenme merkezi hazırlama	-	1
Video izletme	2	-
Bilgilendirme	3	-
Psikolojik destek sağlama	3	2
Psikolojik Danışman/Rehberlik Öğretmenden destek alma	2	1
Resim çizme	-	1
Gözlemlleme	-	1
Depremden etkilenen çocuklar varken deprem hakkında konuşmama	1	2
Akran desteği sağlama	-	2
Rutine devam etme	1	1

Katılımcılar çocukların psikolojik iyi oluşunun önemini vurgulayarak okul ortamını psikolojik destek kaynağı olarak kullanmışlardır. Psikolojik rehberlik sağlayarak, okulda olumlu bir atmosfer yaratmayı ve burayı öğrenciler için destekleyici ve mutlu bir alan olarak teşvik etmeyi amaçladıkları görülmüştür. Bu amaç doğrultusunda katılımcıların;

“Bu süreçte sınıftaki çoğu çocuğun psikolojisi büyük ölçüde bozulmuştu. Ve korku içerisinde sınıfa geliyorlar hatta gelmek ailelerinden ayrılmak istemiyorlardı. Biz zaten depremden önce bu konuyu ele açıp tatbikatlar yapmıştık. Depremden sonra ise sadece onları bu konuda rahatlatmaya ve sınıfta rahat hissetmelerini sağlamaya çalıştım. Onların eğlenebileceği oyunlar oynatıp kafalarını dağıtmalarını sağladım. Zaten uzunca bir süre evde depremle ilgili televizyondaki görüntüleri izledikleri için daha fazla deprem konuşup onları kaygılandırmak istemedim.” (Ö32)

“Deprem sonrası MEB tarafından hazırlanan psikososyal destek programını üç hafta uyguladık. Depremi psikolojik olarak etkilediği çocuklarımı rehberlik servisine yönlendirdim.” (Ö44) gibi ifadelerinden öğretmenlerin çocukların psikolojik iyi oluşunu destekleyici deneyimler sunmayı amaçladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Depremden dolayı etkilenen öğretmenler ise çocukların -depremi doğrudan yaşamasalar da- medya haberleri ve ailelerinin tepkilerinden etkilendiklerini belirtmiştir. Bu konuyla ilgili olarak katılımcılar;

Deprem olduğunda hissetmeseler de televizyon vb. yerlerden depremi gören çocuklar da diğerleri kadar endişeliydi. Depremdeki arama kurtarma çalışmalarını izledikleri için korkuyorlardı. Sınıfta drama çalışmaları yaptık, depremde olduğunda nereye saklanıp, kime nasıl ulaşacağımızı konuştuk. Ailelere çocukları televizyon gibi kaynaklardan deprem haberlerine maruz bırakmamalarını istedik.” (Ö3)

“Depremi net olarak hissedenden öğrencilerim oldukça endişeliydi. Deprem hakkında videolar izleyip, kitaplar okuduk. Evlerimizi depreme nasıl dayanıklı hale geçirebileceğimizi ve deprem olduğunda nasıl davranıp, kimlerden yardım isteyebileceğimizi konuştuk.” (Ö4) ifadeleriyle depremden nasıl etkilendiklerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin ifadelerinden hareketle, depremden doğrudan etkilenmeyen çocuklar için korkuyu azaltmayı amaçlayan etkinliklerin gerçekleştirildiği çıkarımı yapılmaktadır. Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler, aile katılımını artırmak amacıyla aile görüşmeleri gerçekleştirdiklerini bildirmiştir (n=4). Bu bağlamda katılımcılardan biri örnek aile katılımı etkinliğini şu şekilde açıklamıştır:

“Ailelerin çocuklara depremi nasıl anlatabilecekleri ve çocukların muhtemel sorularını nasıl cevaplayabilecekleri ile ilgili bir broşür hazırladık. Çocukların durumları ve depreme tepkileri hakkında fikir alışverişinde bulunduk.” (Ö3)

Öte yandan, deprem bölgesindeki eğitim faaliyetleri bir süre durdurulmuştur. Hasar gören okullar nedeniyle, eğitim faaliyetleri bazı bölgelerde çadırlar veya konteynerlerde devam etmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle, depremde zarar gören şehirlerde eğitimi sürdürmek çok zor olmuştur. Bu sebeple, öğretmenler depremde etkilenen bölgelerde aile katılımı faaliyetlerini yürütmekte zorluk yaşamıştır. Deprem sonrası aile katılım etkinlikleri ile ilgili bulgulara Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4

Deprem Sonrası Aile Katılım Etkinlikleri

Aile Katılım Etkinlikleri	Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler	Depremden dolaylı etkilenen öğretmenler
Video önerisi	-	1
Broşür hazırlama	1	-
Haber bülteni hazırlama	-	2
Aile görüşmeleri	4	9
Seminer düzenleme	1	2
Etkinlik önerisi	1	2
Hiçbir şey	4	5

Depremden doğrudan etkilenmeyen bölgelerde, öğretmenler çocukların doğal afetler konusunda korku geliştirdiğini belirtmiştir. Bu nedenle, bu bölgelerdeki öğretmenler çocukların depremle ilgili streslerini azaltmak amacıyla aileler ile çalışmıştır. Öğretmenler, aile görüşmeleri gerçekleştirdiğini (n=9), bültenler hazırladığını (n=2), seminerler düzenlediğini (n=2) ve çeşitli etkinlikler önerdiğini (n=2) bildirmiştir. Bu konuyla ilgili bir katılımcının ifadesi şu şekildedir:

“Ebeveynlerin çocuklarla deprem hakkında uygun bir dil kullanarak konuşmalarının önemini vurguladım. Sakin kalmanın önemini açıklamaya çalıştım. Empati yapmanın ve depremler gibi doğal afetler için gerekli önlemleri almanın önemini anlatmaya çalıştım.” (Ö17)

3.2. Öğretmenlerin Okullarıyla İlgili Görüş ve Beklentileri

Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler, okullarında en sık deprem tatbikatları yaptığını (n=5), seminerler düzenlediğini (n=3) ve aileler ile iletişim kurduğunu (n=2) bildirmiştir. Buna karşılık, depremde dolaylı olarak etkilenen öğretmenler, okullarının en sık deprem tatbikatları yaptığını (n=12), rehberlik ve destek sağladığını (n=5), okul binasının yapısal bütünlüğü hakkında bilgi verdiklerini (n=5) ve seminerler düzenlediklerini (n=4) belirtmiştir. Kaynak kullanımına ilişkin olarak, depremde doğrudan etkilenen öğretmenler, okullarının öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı’nın kaynaklarını (n=6), okulun kendi kaynaklarını (n=2) ve sivil toplum kuruluşlarının kaynaklarını (n=2) kullandığını belirtmiştir. Buna karşılık, depremde dolaylı olarak etkilenen öğretmenler, okullarının ağırlıklı olarak Milli Eğitim Bakanlığı’nın kaynaklarını (n=8), interneti (n=6) ve sivil toplum kuruluşlarının kaynaklarını (n=5) kullandığını bildirmiştir. Depreme yönelik okulun yaptığı çalışmalar ve okuldan beklentiler ile ilgili bulgular Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5

Depreme yönelik okulun yaptığı çalışmalar ve okuldan beklentiler

	Depremden etkilenen	Depremden etkilenmeyen
Tatbikat	5	12
Veli bilgilendirme	2	-
Deprem bölgesine yardım	-	1
Rehberlik desteği	-	5
Okul binası sağlamlığı hakkında bilgilendirme	1	5
Seminer düzenleme	3	4
Deprem çantası hazırlama	-	1
Yapmıyor	3	8

	Depremden etkilenen	Depremden etkilenmeyen
Depreme yönelik okuldaki beklentiler		
Okul bina güvenliğinin sağlanması	1	8
Okul çapında bilgilendirme	3	4
Afet planlaması	8	8
STK ile iş birliği	-	3
Duyarlı davranma	1	7

Okul uygulamaları açısından, depremde doğrudan etkilenen öğretmenler, uygulamaların genellikle yeterli olduğunu (n=4) belirtmiş ancak bazıları kaynak eksikliğinden bahsetmiştir (n=3). Öte yandan, depremde dolaylı olarak etkilenen öğretmenler okul uygulamalarını kaynak eksikliği (n=7), duyarsız bir tutum (n=3) ve yetersiz planlama (n=2) olarak değerlendirmiş, birkaçı uygulamaların yeterli olduğunu (n=2) söylemiştir. Bu konu hakkında katılımcılardan birinin ifadesine aşağıda yer verilmiştir:

“Deprem sonrası okul açıldığında dışarıda etkinlikler yaptık. Okulumuzda birçok çatlak vardı onların onarımları yapıldı. Yaklaşık 1.5 ay sadece bina girişindeki 2 sınıf kullanıldı. Bir sınıfta 3 şube çalıştık. Öğrenci sayıları zaten çok azdı.” (Ö43)

Depremde doğrudan etkilenen öğretmenler, afet planlamasında (n=8) ve okul genelinde bilgilendirmede (n=3) iyileştirmeler beklediklerini ifade etmişlerdir. Buna karşılık, depremde dolaylı olarak etkilenen öğretmenler, okul binası güvenliğinde (n=8), afet planlamasında (n=8), okul yöneticilerinden daha duyarlı bir tutumda (n=7) ve daha iyi okul genelinde bilgilendirmede (n=4) beklentilerini dile getirmiştir. Bir katılımcı diğer öğretmenlerin ve okul yönetiminin davranışlarını şu şekilde açıklamıştır:

“Depremden sonra okulumdan bir talepte bulundum. Kendim bile yetişkin bir insan olmama rağmen deprem bilincine sahip olmama rağmen o gece yataktan kalınca nasıl panik olduğumu hatalar yaptığımı ve yetersiz olduğumu anladığımı belirttim. Bunun sonucunda deprem ile ilgili yeterli donanıma sahip olmadığımı fark ettim ve çocukların da bunu yaşamaması adına ilgili çalışmalar yapmamız gerektiğini belirttim. Ancak okuldaki diğer tüm öğretmenler bunun gereksiz olduğunu zaten çocukların dikkate almadığını, dalga geçtiğini, çalıştığım köyde evlerin hep tek katlı olduğunu vb. belirttikten talebimi reddettiler. Çocukların her zaman köyde yaşamayacaklarını farklı bir şehirde de depreme yakalayabileceklerini, ileride çocuklarına da eğitim vermeleri gerektiğini, hiçbir şey öğrenmeseler bile bizim bunu yaparak bir şey kaybetmeyeceğimizi ve illaki bir şeyler öğreneceklerini tek bir çocuk dahi öğrense yapmak için yeterli olacağını anlatmama rağmen maalesef okuldaki tüm öğretmenler bunu reddetti ve hiçbir şey olmamış gibi yalnızca akademik anlamda ders yapmaya devam ettiler. Ben okuldaki ayrı olarak kendi sınıfımda bireysel olarak çalışmalar yaptım.” (Ö11)

3.3. Öğretmenlerin İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile İlgili Görüş ve Beklentileri

Depremde doğrudan etkilenen öğretmenler, il millî eğitim müdürlüklerinin en sık olarak psikososyal destek sağladığını (n=4), ihtiyaç analizi yaptığını (n=2), deprem tatbikatları gerçekleştirdiğini (n=2) ve gönüllü faaliyetler düzenlediğini (n=2) bildirmiştir. Depremde dolaylı olarak etkilenen öğretmenler ise il millî eğitim müdürlüklerinin en sık bilgi sağladığını (n=5), deprem tatbikatları yaptığını (n=4), gönüllü etkinlikler düzenlediğini (n=3) ve okul binalarını güçlendirdiğini (n=3) belirtmiştir. Depremde doğrudan etkilenen bir öğretmen durumu şöyle açıklamıştır:

“Depremden sonra Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bizimle iletişime geçildi ve durumumuz hakkında bilgi aldılar. Aile üyelerimizin kayıp olup olmadığını ve evimizin hasar görüp görmediğini sordular. Depremde etkilenen okullara danışman sağlanmalıydı.” (Ö40)

Depremde doğrudan etkilenen öğretmenler, il millî eğitim müdürlüklerinin öncelikle Millî Eğitim Bakanlığı'nın kaynaklarını (n=5), interneti (n=1), Afet İl Koordinasyon Merkezi'ni (n=1) ve üniversiteleri (n=1) kullandığını belirtmiştir. Diğer taraftan, depremde dolaylı olarak etkilenen öğretmenler, il millî eğitim müdürlüklerinin öncelikle sivil toplum kuruluşlarının kaynaklarını (n=3), interneti (n=3), okulları (n=3) ve belediyeleri (n=1) kullandığını belirtmiştir. İl millî eğitim müdürlüğünün yaptığı çalışmalar ve il millî eğitim müdürlüğünden beklentiler ile ilgili bulgular Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6

İl Milli Eğitim Müdürlüğünün yaptığı çalışmalar ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Beklentiler

	Depremden etkilenen	Depremden etkilenmeyen
Depreme yönelik İl Milli Eğitim Müdürlüğünün yaptığı çalışmalar	Gönüllülük çalışmaları	3
	Okul binalarını güçlendirilmesi	3
	İhtiyaç analizi	-
	Tatbikat	4
	Bilgilendirme	5
	Psikososyal destek	-
	Belediye ile iş birliği	1
	Hasar kontrolü	1
	Yok	13
Depreme yönelik İl Milli Eğitim Müdürlüğünden beklentiler	Okul bina güvenliğinin sağlanması	5
	Farkındalık ve bilgilendirme	6
	Afet planlaması	3
	STK ile iş birliği	1
	Duyarlı davranma	3
	Bilgilendirme toplantılarına katılımın öğretmenlerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi	-
	Depremden etkilenen öğretmenlere yönelik çalışmaların yapılmadı	-
	Okullar bünyesinde yapılan çalışmaların takibi	3

Uygulamaların yeterliliği açısından, depremde doğrudan etkilenen öğretmenler, il milli eğitim müdürlüğünün uygulamalarının sıklıkla spesifik olmadığını (n=7) ve koordinasyon (n=1) ile kaynak (n=1) eksiklikleri içerdiğini belirtmiş ancak bazıları uygulamaları yeterli bulmuştur (n=2). Depremden dolayı olarak etkilenen öğretmenler de uygulamaların büyük ölçüde spesifik olmadığını (n=21), koordinasyon eksikliği (n=1) ve destek sürekliliği eksikliği (n=1) içerdiğini belirtmiş, daha az sayıda kişi uygulamaları yeterli bulmuştur (n=8).

İl milli eğitim müdürlüğünden beklentiler çeşitlilik göstermiştir: Depremde doğrudan etkilenen öğretmenler, artırılmış farkındalık ve bilgi (n=3), geliştirilmiş okul bina güvenliği (n=2), daha duyarlı bir tutum (n=2) ve depremde etkilenen öğretmenler için özel etkinlikler (n=2) beklemiştir. Depremde dolayı olarak etkilenen öğretmenler ise artırılmış farkındalık ve bilgi (n=6), okul bina güvenliğinin garanti altına alınması (n=5), kapsamlı afet planlaması (n=3) ve duyarlı bir tutum (n=3) gibi beklentilerini dile getirmiştir. Katılımcılardan biri diğer insanların farkındalıklarının önemini vurgulamış ve şu şekilde açıklamıştır:

Ülkemizde ve eğitim sistemimizde depremlerle ilgili önemli eksiklikler olduğunu düşünüyorum ve bunun başlıca sorumlusunun öğretmenler olduğunu düşünüyorum. Kendi deneyimime dayanarak, bu konuda farkındalık yaratmaya çalışan öğretmenlerin genellikle meslektaşlarının etkisiyle sınırlı kaldıklarını gözlemledim. Bu çalışmanın mevcut eksikliklerin belirlenmesi ve ele alınmasında çok faydalı olacağını düşünüyorum.” (Ö11)

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye’de meydana gelen depremlerden doğrudan ve dolayı olarak etkilenen okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarını incelemektir. Sonuçlar; öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları, aile katılım etkinlikleri, okul uygulamaları ve il milli eğitim müdürlüğü uygulamaları açısından incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre depremde doğrudan ve dolayı olarak etkilenen öğretmenler, depremde önce sınıflarında en sık olarak deprem tatbikatları yaptıklarını ve depremler hakkında konuştuklarını belirtmişlerdir. Depremde sonra ise daha çok oyun, drama ve hikâye anlatımı içeren etkinlikler hazırladıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler deprem sonrasında oyun, hikâye anlatımı ve drama aracılığıyla sınıf içi etkinliklerini planladığını ve uyguladığını, bu tür etkinlikleri depremde önce uygulamalarına dâhil etmediklerini ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularına bakıldığında, öğretmenlerin depremde sonra oyun ve dramanın etkisini fark ettikleri söylenebilmektedir. Oyun ve drama, çocuklar üzerinde iyileştirici etki göstermekte, terapötik oyunları içeren drama

Oyun terapisi, çocuk terapistleri tarafından yaygın olarak kullanılan bir müdahale yöntemidir ve gelişimsel duyarlılık ile çeşitli okullarda başarılı bir şekilde uygulanmaktadır (Lin & Bratton, 2015; Ray vd., 2015). Ek olarak drama ve rol oynama, çocukların sorunları çeşitli açılardan keşfetmelerine olanak tanıyan yöntemler olarak tanımlanmış ve psikolojik sorunları iyileştirebileceği belirtilmiştir (Tahmassebi vd., 2021). Bu çalışmada da alanyazın ile benzer olarak öğretmenlerin depremden sonra oyun ve dramayı sınıf içi uygulamalarında kullandıkları bulunmuştur.

Sonuçlara göre, öğretmenler il milli eğitim müdürlüğü uygulamalarının depreme yönelik olmadığını ve uygulamalar sırasında koordinasyon eksikliği yaşandığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler il milli eğitim müdürlüğünden farkındalık, bilgi, okul bina güvenliği ve duyarlı bir tutum beklemektedir. Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler, onlar için ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bir ihtiyaç analizi yapılması ve bu ihtiyaçlarına yönelik özel etkinliklerin düzenlenmesini talep etmektedirler. Araştırma bulguları ile benzer olarak 6 Şubat depreminden sonra bölgede öğretmenlerle yapılan çalışmalar, öğretmenlerin en sık karşılaştıkları sorunların sınıflarda görülen problemli davranışlar, çocuk sayısındaki artış ve akademik başarıda düşüş olduğunu vurgulamıştır (Bayar vd., 2024). Diğer sorunlar arasında çocukların motivasyon ve öğrenme kaybı, eğitim ortamlarındaki yetersiz ekipman ve fiziksel imkânlar (Arıcı vd., 2023), devamsızlık yapan çocuklar, çocukların korku ve kaygıları, çocukların azalmış motivasyonu (Arslan, 2023) ve sosyal ve psikolojik problemler bulunmaktadır (Polat & Sarıçam, 2024). Özer ve Dikici Sığırtmacı (2024) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin depremin etkisiyle kaygı ve stres bozuklukları yaşadığı, okulların açılmasıyla birlikte stres durumlarının azaldığı ve günlük yaşantılarına dönmelerinin hızlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da yapılan görüşmeler sonucunda depremin etkilerinin okul öncesi dönemdeki çocukların yaşantılarına, eğitim sürecine ve oyunlarına yansıdığı bulunmuştur.

Alanyazında yapılan çalışmalar, depremlerin öğretmenler üzerindeki etkisini ve sonrasındaki eylemleri vurgulamıştır. Örneğin, Ermenistan'daki yıkıcı depremin ardından yapılan araştırmalar, çocuklardaki travma sonrası stres tepkilerine odaklanmış ve bu tür felaketlerin hem eğitimciler hem de çocuklar üzerindeki psikolojik etkilerini anlamının ve ele almanın önemini göstermiştir (Pynoos vd., 1993). Ayrıca, Endonezya'da yapılan bir çalışma, depremler sonrasında öğretmenlerin iyileşmesini ve çocukların refahını desteklemek için müdahalelere duyulan ihtiyacı vurgulamış ve öğretmen ve çocuk yılmazlığının birbirine bağlı olduğunu belirtmiştir (Yeung vd., 2018). Bunun yanı sıra depremler sırasında ve sonrasında çocuk yılmazlığını teşvik etmede öğretmenlerin rolü incelenmiştir. Öğretmenlerin, çocuklara yılmazlık kazandırmak için WhatsApp gibi platformları kullandıkları bildirilmiştir (Bikar vd., 2021). Deprem sonrası öğretmenlerin duygusal etkileri de araştırılmış ve öğretmenlerin duygusal ihtiyaçlarını ele almanın, çocuklara etkili bir şekilde destek olma yetilerini artırmak açısından önemini vurgulanmıştır (Kuntz vd., 2013). Alanyazında yapılan çalışmalar, deprem gibi büyük afetlerin duygusal ve psikolojik özelliklerine değinirken, bu çalışma da somut olarak öğretmenlerin çocuklarla sınıf-içi etkinliklerine ve üst yönetimden beklentilerine yer verilmiş ve alan yazına katkı sunulmuştur.

Doğrudan veya dolaylı olarak depremden etkilenen öğretmenlerin, afet sonrasında aile katılım etkinliği olarak aile görüşmeleri yaptıkları bulunmuştur. Aile ile ilgili faktörlerin çocukların travmatik olaylara verdikleri tepkileri etkilemede kritik bir rolü olduğu için aile katılım etkinlikleri önemlidir (Kılıç vd., 1999; Kılıç vd., 2003; Seyle vd., 2013). Ayrıca, aile katılımı, öğretmenler, psikologlar, psikolojik danışman/rehberlik öğretmenleri ve aileler arasında etkili iletişimi kolaylaştırabilmekte ve çocukların ihtiyaçlarını ele almak için kapsamlı bir yaklaşım sağlayabilmektedir. Bu paydaşlar arasındaki işbirliği çocukların depremde karşılaşılabileceği zorlukların tespit edilmesine ve bu zorlukları aşmak için müdahalelerin geliştirilmesini sağlayabilmektedir. (Kazak vd., 2019). Deprem sonrası, aileler temel ihtiyaçları karşılamada, psikolojik sorunlarla başa çıkmada ve göç gibi durumlar ile başa çıkmada zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bunlar, okul öncesi dönemdeki çocukların deprem sonrasında yaşadığı önemli sorunlardan bazılarıdır. (Korkmaz & Altınsoy, 2023). Şubat 2023'te atılan 3.450 tweetin duygu analizinin yapıldığı araştırmada sosyal medyada depremler sırasında çocukların yaşadıklarıyla ilgili tartışmaların çoğunlukla olumsuz tepkilerle dolu olduğu bulunmuştur. Olumsuz tepkiler arasında, aile üyelerini kaybetmiş çocuklara yönelik tepkiler, çocuk istismarı vakaları ve birçok kaybolan çocuğun hayatını umursamadan yağma yapan kişiler yer almıştır (Polatgil & Yıldız, 2023). Çocuklar ve aileleri, bu tür yıkıcı durumlarla karşı karşıya kaldıklarında en savunmasız grup olarak kabul edilirken, aynı zamanda toplumun afetlere yönelik tutumlarını değiştirmeyi amaçlayan okul tabanlı eğitim programlarının da birincil hedefleri arasında onların yaşadığı olumsuz deneyimlerin etkisini en aza indirmek vardır (Ronan vd., 2015). Polat ve Sarıçam (2024), 6 Şubat depreminin ardından öğretmenlerin temel ihtiyaçlarının tam olarak karşılanmadığını ve bunun çeşitli sosyal ve psikolojik sorunlara yol açtığını bulmuştur. Öğretmenlerin en önemli beklentileri, afet bölgesindeki öğretmenlerin istihdam haklarını düzenlemek ve bölgeye uygun eğitim programları geliştirmektir. Bu çalışmada öğretmenler, konut koşullarının iyileştirilmesini, şehrin altyapısının güçlendirilmesini ve okullarda özellikle psikolojik destek olmak üzere psikososyal desteğin artırılmasını önermişlerdir. Bu nedenle, depremle ilgili içeriğin eğitim müfredatına dahil edilmesi küçük yaştan itibaren farkındalığı artırabilir. Aile katılım etkinlikleri ile desteklenen bu süreçler, toplumun bütünsel eğitimine zemin hazırlayacaktır.

Nitekim, aile katılımını içeren farkındalık projelerinin çocukların ve ailelerin deprem ile ilgili bilgi ve farkındalık seviyelerini artırdığı gösterilmektedir (Tuncer vd., 2021). Bu çalışmada da öğretmenlerin aileler ile etkili iletişim kurdukları ve aile katılım etkinliklerine önem verdikleri bulunmuştur.

Depremden doğrudan ve dolaylı olarak etkilenen öğretmenler, okullarının en sık deprem tatbikatları düzenlediğini ve seminerler organize ettiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, okullarının öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşlarının kaynaklarını kullandığını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler, okullarındaki uygulamaların yeterli olduğunu ifade ederken diğerleri uygulamaların kaynak açısından yetersiz olduğunu belirtmiştir. Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler, okullarında afet planlaması yapılmasını beklediklerini ve bu konuda okul genelinde bilgilendirme talep ettiklerini ifade etmiştir. Ayrıca, depremden dolaylı olarak etkilenen öğretmenler, okul yöneticilerinden bina güvenliği konusunda önlem alınmasını ve daha duyarlı bir tutum sergilenmesini beklediklerini belirtmiştir. Alan yazınına göre, afetlerin büyüklüğünden sonra okul tabanlı müdahaleler, olumsuz etkileri etkili bir şekilde azaltmaktadır çünkü okullar çocukların en doğal destek sistemidir. Okul tabanlı müdahaleler genellikle psikologlar tarafından yürütülmektedir. Ancak, öğretmenler, özellikle afet yardımında eğitimli çocuk uzmanlarının bulunmadığı bölgelerde önemli arabulucular olarak rol oynamaktadır. Öğretmenler, çocukların ve ailelerin güvendiği, çocukların hayatında önemli roller oynayan kişilerdir ve birçok öğretmen terapötik roller için ek eğitime ihtiyaç duymaktadır (Wolmer vd., 2003). Araştırma bulgularında da öğretmenlerin belirttiği gibi deprem ile ilgili ek eğitim almaları çocuklara nasıl bir yaklaşım sergilemeleri konusunda yardımcı olacaktır.

Arslan (2023) tarafından 6 Şubat depreminden sonra okul yöneticilerinin karşılaştığı problemler üzerine yapılan bir çalışmada, en yaygın sorunların devamsızlık, çocuklarda kaygı ve korku yaşanması ve çocukların motivasyonunda azalma olduğu bulunmuştur. Bu sorunlara çözüm olarak okulda öğretmenler, çocuklar ve aileler için psikososyal etkinlikler düzenlenmiş, ders dışı sosyal etkinliklere vurgu yapılmış ve çocukları ve aileleri rahatlatmak için okulun güvenliğini belgeleyen evraklar görünür yerlere asılmıştır. Wolmer ve arkadaşları (2005), bir felaketten sonra okul ortamında öğretmenler tarafından sunulan bir birincil önleme programı tasarlamışlardır. Müdahale programının travma sonrası belirtilerin görülme sıklığını azalttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Udwin ve arkadaşları (2000) ise yaptıkları araştırmada, bir doğal afetin ardından okulda destek alan çocukların travma sonrası stres bozukluğunu daha kısa sürede atlattıklarını bulgusuna ulaşmışlardır.

Yapılan araştırmada, depremden doğrudan ve dolaylı olarak etkilenen öğretmenler, il milli eğitim müdürlüğünün sık sık deprem tatbikatları ve gönüllü aktiviteler düzenlediğini belirtmişlerdir. Ayrıca, doğrudan etkilenen öğretmenler, il milli eğitim müdürlüğünün psikososyal destek ve ihtiyaç analizi yaptığını ifade etmişlerdir. Depremden doğrudan etkilenen öğretmenler, il milli eğitim müdürlüğünün öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın kaynaklarını kullandığını belirtirken, depremden dolaylı olarak etkilenen öğretmenler il milli eğitim müdürlüğünün daha çok sivil toplum kuruluşlarının, internetin ve okulların kaynaklarını kullandığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, il milli eğitim müdürlüğü uygulamalarının spesifik olmadığını ve koordinasyon eksikliği yaşandığını ifade ederken, bazı öğretmenler de yapılan uygulamaların yeterli olduğunu belirttiler. Her iki grup öğretmen de il milli eğitim müdürlüğünden farkındalık, bilgi, okul bina güvenliği ve duyarlı bir tutum beklemektedir. Ayrıca, depremden doğrudan etkilenen öğretmenler, onlar için özel etkinliklerin düzenlenmesini beklemektedirler. Öğretmenlerin, yardımcı oldukları çocuklarla benzer travmatik olaylar yaşamış olabilecekleri göz önüne alındığında, psikolojik destek almalarının sağlanması kritik öneme sahiptir.

Yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde ve Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğu da göz önüne alındığında okullarda afet farkındalığını artırmaya yönelik eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi, ailelere yönelik deprem farkındalığı seminerlerinin verilmesi, depremden doğrudan etkilenen öğretmenlere yönelik ihtiyaç analizi yapılması ve psikososyal destek verilmesi önerilmektedir.

5. Katkı Oranı Beyanı

Araştırmacılar eşit oranda katkıda bulunmuştur.

6. Çıkar Çatışması Beyanı

Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

7. Etik Kurul Kararı

“Türkiye'deki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Depremle İlgili Yapılan Sınıf İçi Uygulamalar” başlıklı araştırma Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 09.05.2023 tarihli ve 09 sayılı toplantısında alınan (araştırma kod numarası: 2023-622) karar ile kabul edilmiştir.

Kaynakça

- AFAD (2023). *06 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Kahramanmaraş (Mw: 7.7 – Mw: 7.6) Depremleri Raporu*. https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmara%C5%9F%20Depremi%20%20Raporu_02.06.2023.pdf
- Alipour, F., & Ahmadi, S. (2020). Social support and posttraumatic stress disorder (PTSD) in earthquake survivors: A systematic review. *Social Work in Mental Health, 18*(5), 501-514. <https://doi.org/10.1080/15332985.2020.1795045>
- Aral, N. (2023). Depremi çocuklar üzerindeki etkileri, *Çocuk ve Gelişim Dergisi, 6*(11), 93-105.
- Arslan, M. (2023). Okul müdürlerinin 6 Şubat Kahramanmaraş depremi sonrası okullarda karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR), 10*(97), 1550-1559. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8200750>
- Arıcı, F., Bozkaya, H., Cengiz, E., & Kuzey, M. (2023). Education in Disaster Situations: The Impact of The Kahramanmaraş Earthquake on Teachers' Experiences. *Sakarya University Journal of Education, 13*(4-Special Issue - Disaster Education and Education in Disaster Regions), 650-684. <https://doi.org/10.19126/suje.1375691>
- Bayar, A., Çalışkan, G., ve Bayar, A. (2024). Deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunlar ve çözüm yolları. *Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(1), 84-100.
- Bikar, S. S., Rathakrishnan, B., Kamaluddin, M. R., Che Mohd Nasir, N., & Mohd Nasir, M. A. (2021). Social sustainability of post-disaster: how teachers enable primary school students to be resilient in times of Ranau earthquake. *Sustainability, 13*(13), 7308. <https://doi.org/10.3390/su13137308>
- CBI. (2019). “KOBİ’lerde dayanıklılık: Yeni riskler, yeni öncelikler CBI Türkiye durum değerlendirme raporu-karmaşık acil durumlar ve doğal afetler”. İstanbul, <https://www.turkonfed.org/Files/ContentFile/kobilerde-dayaniklilik-yeni-riskler-yeni-oncelikler-raporu.pdf>, Erişim tarihi: 11.08.2023.
- Çapçı, S., Şimşek, F. M., & Kural-Kınık, E. (2023). *2023 Kahramanmaraş merkezlik depremlerin okul öncesi sınıflarına yansımaları* [Sözlü bildiri]. International Eurasian Educational Research Congress, Ankara.
- Çelebi-Öncü, E., & Metindogan, A. (2010). The effects of the 1999 Turkish earthquake on young children: Analyzing traumatized children’s completion of short stories. *Child development, 81*(4), 1161-1175. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01460.x>
- Çelik, İ., Dur, D., & Bayar, M. E. (2016). Perception of earthquake in children in pre-school period (Ağrı city example). *TURAN-SAM, 8*, 63-69.
- Doğan, F., & Kırkıncıoğlu, M. (2020). Okul öncesi çocuklarda (4-6 yaş) deprem, yangın ve tahliye konusunda durum tespitinin yapılması. *İşg Akademik, 2*(2), 145-159.
- Farooqui, M., Quadri, S. A., Suriya, S. S., Khan, M. A., Ovais, M., Sohail, Z., ... & Hassan, M. (2017). Posttraumatic stress disorder: a serious post-earthquake complication. *Trends in Psychiatry and Psychotherapy, 39*, 135-143. <https://doi.org/10.1590/2237-6089-2016-0029>
- Forresi, B., Soncini, F., Bottosso, E., Di Pietro, E., Scarpini, G., Scaini, S., ... & Righi, E. (2019). Post-traumatic stress disorder, emotional and behavioral difficulties in children and adolescents 2 years after the 2012 earthquake in Italy: an epidemiological cross-sectional study. *European Child & Adolescent Psychiatry, 29*, 227-238. <https://doi.org/10.1007/s00787-019-01370-0>
- Gibbs, L., Marinkovic, K., Nurse, J., Tong, L. A., Tekin, E., Ulubasoglu, M., ... & Cobham, V. E. (2021). Child and adolescent psychosocial support programs following natural disasters—A scoping review of emerging evidence. *Current Psychiatry Reports, 23*(12), 82. <https://doi.org/10.1007/s11920-021-01293-1>
- İstanbul Teknik Üniversitesi-İTÜ (2023). *6 Şubat 2023: 04.17 Mw 7,8 Kahramanmaraş ve 13.24 Mw 7,7 Kahramanmaraş depremleri: Ön inceleme raporu*. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Joronen, K., Rankin, S. H., & Astedt-Kurki, P. (2008). School-based drama interventions in health promotion for children and adolescents: systematic review. *Journal of Advanced Nursing, 63*(2), 116–131. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2008.04634.x>
- Kılıç, E. Z., Özgüven, H. D., & Sayıl, I. (2003). The psychological effects of parental mental health on children experiencing disaster: the experience of Bolu earthquake in Turkey. *Family Process, 42*(4), 485–495. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2003.00485.x>
- Kılıç, E.Z., Uslu, R.I., Eden, G., & Kerimoglu, E. (1999). Family factors that affect PTSD symptoms in children. *Journal of Child and Adolescent Mental Health, 6*, 150-158.
- Korkmaz, B. C., & Altınsoy, M. G. (2023). A Review on the Effects of the Earthquake on Preschool Children. *Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3*(2), 264-279. <https://doi.org/10.58620/fbujoss.1356438>
- Kuntz, J. R., Näswall, K., & Bockett, A. (2013). Keep calm and carry on? An investigation of teacher burnout in a post-disaster context. *New Zealand Journal of Psychology, 42*(2), 83-94.

- Lin, Y. W., & Bratton, S. C. (2015). A meta-analytic review of child-centered play therapy approaches. *Journal of Counseling & Development*, 93(1), 45-58. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2015.00180.x>
- MEB (2023). Erişim adresi: <http://www.meb.gov.tr/tum-turkiyede-egitim-ogretme-13-subata-kadar-ara-verildi/haber/28950/tr>
- Merriam, S.B. (2013) *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. John Wiley & Sons Inc., New York.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications, Inc.
- Nouri, M., Ostadtaghizadeh, A., Hosseinzadeh-Attar, M. J., Fallah-aliabadi, S., Bagheri, S., AlJasem, M., ... & Barghi Shirazi, F. (2021). A Systematic Review of the Nutritional Consequences of the Earthquake in East Azerbaijan Earthquake 2012. *Journal of Nutrition, Fasting and Health*, 9(3), 186195. <https://doi.org/10.22038/jnfh.2021.56661.1329>
- Özoruç, N., & Dikici Sığırtaç A. (2024). Okul öncesi öğretmenlerinin deprem kaygısı ve eğitim öğretim sürecine yansımaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(1), 380-396. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.1400448>
- Park, C. M. (2018). A study on the images used in sandplay therapy by children who experienced the Gyeongju earthquake. *Journal of Symbols & Sandplay Therapy*, 9(2), 27-48. <https://doi.org/10.12964/jsst.18006>
- Polat, M. S. & Sarıçam, H. (2024). 6 Şubat depreminden etkilenen bölgelerdeki öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar: Hatay ili örneği. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1)-Deprem Özel Sayısı-, 764-789. <https://doi.org/10.54688/ayd.1412861>
- Polatgil, M., & Yıldız, E. (2023). Children After Earthquake: Maraş Earthquake in Türkiye. *International Journal of Social Inquiry*, 16(2), 511-522. <https://doi.org/10.37093/ijsi.1329747>
- Pynoos, R. S., Goenjian, A., Tashjian, M., Karakashian, M., Manjikian, R., Manoukian, G., Steinberg, A. M., & Fairbanks, L. A. (1993). Post-traumatic stress reactions in children after the 1988 Armenian earthquake. *The British journal of psychiatry : the journal of mental science*, 163, 239-247. <https://doi.org/10.1192/bjp.163.2.239>
- Ray, D. C., Armstrong, S. A., Balkin, R. S., & Jayne, K. M. (2015). Child-centered play therapy in the schools: Review and meta-analysis. *Psychology in the Schools*, 52(2), 107-123. <https://doi.org/10.1002/pits.21798>
- Ronan, K. R., Alisic, E., Towers, B., Johnson, V. A., & Johnston, D. M. (2015). Disaster preparedness for children and families: a critical review. *Current psychiatry reports*, 17(7), 58. <https://doi.org/10.1007/s11920-015-0589-6>
- Seyle, D., Widyatmoko, C., & Silver, R. (2013). Coping with natural disasters in yogyakarta, indonesia: a study of elementary school teachers. *School Psychology International*, 34(4), 387-404. <https://doi.org/10.1177/014303431244688>
- Şalcıoğlu, E., & Başoğlu, M. (2008). Psychological effects of earthquakes in children: prospects for brief behavioral treatment. *World journal of pediatrics : WJP*, 4(3), 165-172. <https://doi.org/10.1007/s12519-008-0032-8>
- Şahin, N. H., Batıgün, A. D., & Yılmaz, B. (2007). Psychological symptoms of Turkish children and adolescents after the 1999 earthquake: exposure, gender, location, and time duration. *Journal of traumatic stress*, 20(3), 335-345. <https://doi.org/10.1002/jts.20217>
- Tahmassebi, J. F., Malik, M., Berg, N., Pavitt, S., Gray-Burrows, K., & O'Grady, A. (2021). Using process drama to explore the causes of dental anxiety in primary-school children. *European archives of paediatric dentistry. Official journal of the European Academy of Paediatric Dentistry*, 22(5), 869-877. <https://doi.org/10.1007/s40368-021-00623-4>
- Telli, S. G., & Altun, D. (2023). Türkiye'de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 125-136. <https://doi.org/10.32329/uad.1268747>
- Udwin, O., Boyle, S., Yule, W., Bolton, D., & O'Ryan, D. (2000). Risk factors for long-term psychological effects of a disaster experienced in adolescence: predictors of post traumatic stress disorder. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 41(8), 969-979.
- Uemoto, M., Asakawa, A., Takamiya, S., Asakawa, K., & Inui, A. (2012). Kobe earthquake and post-traumatic stress in school-aged children. *International Journal of Behavioral Medicine*, 19(3), 243-251. <https://doi.org/10.1007/s12529-011-9184-3>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB) (2023). *2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu*. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaras-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>
- Tuncer, N., Sözen, Ş., & Sakar, Ş. (2021). Okul öncesi eğitimde deprem farkındalığı: Deprem benden küçüksün” projesi, Tokat ili örneği. *International Journal of Educational Spectrum*, 3(1), 1-27. <https://doi.org/10.47806/ijesacademic.756668>

- Wolmer, L., Laor, N., & Yazgan, Y. (2003). School reactivation programs after disaster: could teachers serve as clinical mediators?. *Child and adolescent psychiatric clinics of North America*, 12(2), 363–381. [https://doi.org/10.1016/s1056-4993\(02\)00104-9](https://doi.org/10.1016/s1056-4993(02)00104-9)
- Wolmer, L., Laor, N., Dedeoglu, C., Siev, J., & Yazgan, Y. (2005). Teacher-mediated intervention after disaster: a controlled three-year follow-up of children's functioning. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 46(11), 1161–1168. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2005.00416>.
- Yeung, N. C. Y., Lau, J. T. F., Yu, N. X., Zhang, J., Xu, Z., Choi, K. C., Zhang, Q., Mak, W. W. S., & Lui, W. W. S. (2018). Media exposure related to the 2008 Sichuan Earthquake predicted probable PTSD among Chinese adolescents in Kunming, China: A longitudinal study. *Psychological Trauma : Theory, Research, Practice and Policy*, 10(2), 253–262. <https://doi.org/10.1037/tra0000121>